

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

موضوع: میراث المجوس.

با عرض تبریک ولادت حضرت زینب سلام الله علیها. ما در اواخر بحث ارث هستیم، یکی از مباحث پایانی ارث مسئله ولاء می باشد، بعد از اینکه گفتیم ارث به نسب یا سبب می باشد، نسب را به سه طبقه تقسیم کردیم؛ طبقه اول ابوان و اولاد و طبقه دوم إخوه و اجداد و طبقه سوم اعمام و احوال، حالا نوبت به سبب می رسد که این نیز به چند قسمت تقسیم می شود؛ اول زوجیت، دوم ولاء عتق (اگر کسی بنده ای را آزاد کند بعد از دنیا برود و وراثت نسبی نداشته باشد همان کسی که او را آزاد کرده یعنی مُعتَق یا وراثش از آن مُعتَق ارث می برند)، سوم ولاء ضمان جریره (دو نفر با هم قرارداد می بندند که اگر از هر کدام از آنها جنایتی صادر بشود دیگری دیه اش را بدهد حالا اگر یکی از آنها بمیرد و وراثت نسبی نداشته باشد آن دیگری از او ارث می برد) و چهارم ولاء امامت، اگر نسب یا سبب به ترتیبی که عرض شد در بین نباشد در این صورت ترکه میت متعلق به امام می باشد.

نکته: در مفتاح الکرامه گفته شده "الولاء" بالفتح خوانده می شود نه بالكسر.

امام رضوان الله علیه این مسئله را در کتاب ارث نداشتند لذا عبارت شرایع را می خوانیم، محقق در شرایع اینطور فرموده: «المقصد الثالث في الميراث بالولاء: و هو ثلاثة أقسام:

الأول ولاء العتق: إنما يرث المنعم إذا كان متبرعا و لم يتبرأ من ضمان جريرته و لم يكن للمعتق وارث مناسب.

فلو أعتق في واجب كالكفارات و النذور لم يثبت للمنع ميراث و كذا لو تبرع و اشترط سقوط الضمان و هل يشترط في سقوطه الإشهاد بالبراءة الوجه لا و لو نكل به فاعتق كان سائبة... إلى آخر كلامه الشريف.^۱

صاحب وسائل در اواخر کتاب ارث ابواب میراث ولاء را منعقد کرده، ایشان در ابواب ولاء ضمان جریره و امامت اول چند خبر دارد که اگر کسی مرد و وارثی نداشت اموالش متعلق به امام معصوم است و از انفال می باشد و قبلا در مورد انفال بحث کردیم و گفتیم که انفال متعلق به پیغمبر و امام می باشد و مواردش نیز متعدد است، تمام جنگلها و نی زارها و دریاها و معادن و اراضی موات و قلل جبال و کل ارض لا رب له جزء انفال می باشند یعنی مواردی که منابع ثروت هستند خداوند متعال در اختیار پیغمبر و امام قرار داده تا اینکه مدیریت کنند و طوری برنامه ریزی کنند که عائدات آنها برای جامعه صرف بشود و اگر اینطور شد دیگر فقیری در جامعه باقی نخواهد ماند و امام عصر علیه السلام که ظهور کند همین کار را خواهد کرد.

چند خبر دیگر دارد که دلالت دارند بر اینکه امام کلاً وارث من لا وارث له می باشد نه از جهت انفال.

باب دیگری داریم که در آن اخباری ذکر شده که دلالت دارند بر اینکه اگر امام غائب باشد یا حاضر باشد ولی تقیة (چون سنی ها قائل اند متعلق به بیت المال می باشد) نتوانیم اموال من لا وارث له را به او

^۱ شرایع الاسلام، محقق حلی، ج ۴، ص ۲۹، ط اسماعیلیان.

قربته ولا مولی عتاقه قد ضمن جریرته فماله من الأنفال.

ورواه الصدوق باسناده عن العلاء. ورواه الشيخ باسناده عن الحسين بن سعيد، عن ابن أبي عمير، عن العلاء. ۳.

حدیث در اعلی درجه صحت می باشد.

خبر دوم: ﴿وعن أبي علي الأشعري، عن محمد بن عبد الجبار، وعن محمد بن إسماعيل، عن الفضل بن شاذان، عن صفوان بن يحيى، عن ابن مسكان، عن محمد الحلبي، عن أبي عبد الله عليه السلام في قول الله تعالى: "يسئلونك عن الأنفال" قال: من مات وليس له مولی فماله من الأنفال. ورواه العياشي في تفسيره عن محمد الحلبي. ورواه الشيخ باسناده عن الحسن بن محمد بن سماعة، عن الحسين بن هاشم، عن ابن مسكان، عن الحلبي نحوه. ۴.

این خبر نیز سنداً صحیح می باشد.

خبر سوم: ﴿وعن علي بن إبراهيم، عن أبيه، عن ابن أبي عمير، عن حماد بن عثمان، عن الحلبي، عن أبي عبد الله عليه السلام قال: من مات وترك دينا فعلينا دينه وإلينا عياله، ومن مات وترك مالا فلورثته، ومن مات وليس له موالی فماله من الأنفال. ۵.

بقیه بحث بماند برای فردا إن شاء الله تعالی ...

والحمد لله رب العالمين و صلى الله على

محمد وآله الطاهرين

بدهیم در این صورت امام اگر گرفت آن را به "هم شاریجة" یعنی همشهری های خودش یا به فقراء شهر بدهد و این کلمه هم شاریجة در واقع از فارسی به عربی رفته و از این قبیل کلمات و عبارات باز در بعضی روایات داریم مثلاً در بحار جلد ۹۱ صفحه ۳۷۳ نیز داریم که پیغمبر به سلمان گفت "یا سلمان اشکمت درد می کند؟".

مطلب دیگر اینکه شیخ طوسی در خلاف اینطور فرموده: «مسألة ۱۴: الإمام وارث من لا وارث له.

میراث من لا وارث له لا ينقل إلى بيت المال، و هو للإمام خاصة.

و عند جميع الفقهاء ينقل الى بيت المال، و يكون للمسلمين.

و عند الشافعي: يرثه المسلمون بالتعصيب.

و عند أبي حنيفة في إحدى الروایتين عنه.

و في الرواية الأخرى بالموالات دون التعصيب.

دليلنا: إجماع الفرقة و أخبارهم. ۲.

خب ما اول باید به روایاتی که داریم توجه کنیم و بعد ببینیم فقهاء ما چه گفته اند، همان طور که گفتیم صاحب وسائل ابوابی را برای ولاء ضمان جریره و امامت منعقد کرده و عنوان باب ۳ از این ابواب این است که: "باب ۳: أن من مات ولا وارث له من قرابة ولا زوج ولا معتق ولا ضامن جريرة فميراثه للامام".

خبر اول: ﴿(۱) محمد بن يعقوب، عن عدة من أصحابنا، عن سهل بن زياد (۲): وعن محمد بن يحيى، عن أحمد بن محمد (۳): جميعاً، عن ابن محبوب، عن العلاء، عن محمد بن مسلم عن أبي جعفر عليه السلام قال: من مات وليس له وارث من

۳ وسائل الشیعة، شیخ حرعاملی، ج ۱۷، ص ۵۴۷، ابواب میراث ولاء ضمان جریره و امامت، باب ۳، حدیث ۱، ط الإسلامية.

۴ وسائل الشیعة، شیخ حرعاملی، ج ۱۷، ص ۵۴۸، ابواب میراث ولاء ضمان جریره و امامت، باب ۳، حدیث ۳، ط الإسلامية.

۵ وسائل الشیعة، شیخ حرعاملی، ج ۱۷، ص ۵۴۸، ابواب میراث ولاء ضمان جریره و امامت، باب ۳، حدیث ۴، ط الإسلامية.

۲ الخلاف، شیخ طوسی، ج ۴، ص ۲۲، مسئله ۱۴، ط جدید.